

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Zajišťování kvality při modernizaci ŠVP SOV s využitím modulů

PDF verze iMetodiky Zajišťování kvality při modernizaci ŠVP SOV s využitím
modulů

Viola Horská

Obsah

Cíl studia	4
Studijní text	5
Úvod	5
Kvalita v odborném vzdělávání – kontext, přínosy	6
Principy zajišťování kvality v odborném vzdělávání	9
Zajišťování kvality modulové výuky	11
Využití cyklu kvality při zavádění modulové výuky	14
Doplňující text	22
Výsledky učení	22
Přílohy	25
Příloha č. 1: Cesta od očekávaných výsledků učení k jejich dosažení (schéma)	25
Příloha č. 2: Kontrolní seznam činností nezbytných pro zajišťování kvality odborného vzdělávání	25
Příloha č. 3: Šablona vzdělávacího modulu	25
Příloha č. 4: Šablona jednotky výsledků učení	25
Příloha č. 5: Šablona dotazníku Qualicarte	26
Příloha č. 6: Přehled dokumentů a činností dle jednotlivých fází cyklu kvality	26
Příloha č. 7: Využití jednotlivých fází cyklu kvality při práci s výsledky učení	26
Pojmy	27
Cyklus zajišťování kvality / cyklus kvality	27
EQAVET	27
Jednotky výsledků učení	27
Kritérium kvality	27
Kurikulum	27
Kvalita	27
Kvalita na vstupu	28
Kvalita na výstupu	28
Kvalita procesů	28
Kvalita ve vzdělávání	28
Metoda SMART	28
Modulární uspořádání školního vzdělávacího programu (ŠVP)	28
Modulová výuka	29
Peer learning	29
Peer review	29
Portfolio žáka	29
Ukazatel kvality	29
Výsledky učení	29

Shrnutí	30
Zdroje	31
Údaje o této iMetodice	32

Cíl studia

Metodika je určena především učitelům středních odborných škol, kteří jsou spoluvůdci školních vzdělávacích programů (ŠVP) a hlavními aktéry vzdělávacího procesu a výukových aktivit. Pro učitele mají zásadní význam především samotný vzdělávací proces (výuka) a vyučovací metody. Ve své činnosti musí mimo jiné vytvořit sadu přehledných a srozumitelných popisů výsledků učení, stanovit vstupní a výstupní požadavky na žáka, promyslet a vymezit návaznosti na ostatní vyučovací předměty či části ŠVP, nastavit postupy při hodnocení dosahovaných výsledků a kritéria hodnocení, jejichž pomocí lze zjistit, zda a v jaké míře bylo dosaženo stanovených cílů, tj. jaké jsou výsledky učení.

Metodika si klade za cíl seznámit uživatele s pojetím kvality v odborném vzdělávání a způsoby zajišťování kvality modulárně uspořádané výuky. Čtenáři se dozvědí, které faktory ovlivňují kvalitu vzdělávání a jak mohou tuto kvalitu zajistit v případě zavádění modulárně uspořádané výuky do praxe.

Aby mohli učitelé kvalitně připravovat žáky na jejich budoucí profesní uplatnění a cíleně jim pomáhat při rozvíjení jejich odborných dovedností, potřebují mít k dispozici nástroje pro plánování, realizaci, vyhodnocování a revidování vzdělávacích aktivit. Používání těchto nástrojů pomůže zajistit, aby všechny plánované činnosti vedly k očekávaným výsledkům. Metodika k zajišťování kvality při modernizaci ŠVP SOV s využitím modulů nabízí komplexní pohled na dané téma a přináší podněty pro praxi.

Pro zajišťování kvality slouží i [další metodiky](#) vytvořené v projektu MOV, v nichž lze najít návody na to, jak správně formulovat výsledky učení, vytvořit vzdělávací modul a komplexní úlohu, pracovat s kvalifikačními a hodnotícími standardy profesních kvalifikací NSK, zkvalitňovat odbornou přípravu žáků na pracovištích smluvních partnerů aj. Zájemci mohou rovněž využít inspiraci v tzv. [návodných ŠVP](#), které nabízejí příklady rozpracování modulárně uspořádaných ŠVP v oblasti odborného vzdělávání. Všechny tyto podklady mohou školám pomáhat při modernizaci ŠVP s využitím modulů a při zajišťování kvality modulárně koncipované výuky.

Studijní text

- Úvod
- Kvalita v odborném vzdělávání – kontext, přínosy
- Principy zajišťování kvality v odborném vzdělávání
- Zajišťování kvality modulové výuky
- Využití cyklu kvality při zavádění modulové výuky

Úvod

Projekt Modernizace odborného vzdělávání (MOV) přináší významnou inovaci v podobě podkladů a metodických návodů na **modulární uspořádání školního vzdělávacího programu (ŠVP)**. Modularizace jako nosný princip konstrukce ŠVP vyžaduje nové přístupy nejen k samotné organizaci a realizaci výuky, ale i k zajišťování kvality.

Předložená publikace má za úkol pomoci školám zvýšit jejich povědomí o možnostech a způsobech zajišťování kvality v odborném vzdělávání a ukázat jim, jak lze zajišťovat kvalitu modulárně uspořádaného ŠVP.

V projektu MOV vznikla řada nástrojů pro zajišťování kvality. Pro budoucí potřeby škol vzniklo elektronické úložiště, tzv. **informační systém projektu MOV** (IS MOV, <https://mov.nuv.cz>), v němž jsou zveřejněny všechny vzdělávací moduly a komplexní úlohy vytvořené v projektu MOV. Učitelé zde najdou široké spektrum podkladů ihned použitelných v praxi, které se mohou stát stavebními prvky **modulové výuky**. Také byly vytvořeny a v praxi pilotních škol ověřeny formuláře a šablony pro zpracování modulů a komplexních úloh a nástroje pro zajišťování kvality praktického vyučování, jako jsou plány spolupráce, jednotky výsledků učení a dotazník Qualicarte, zaměřený na zajišťování kvality výuky přímo na pracovištích zaměstnavatelů (dostupné přímo v informačním systému IS MOV). Jelikož projekt MOV kladl velký důraz na kvalitu, prošly všechny výstupy praktickým ověřením v praxi a důkladným dvoustupňovým posouzením kvality.

IS MOV ale neslouží pouze jako úložiště podkladů pro přípravu výuky s využitím vzdělávacích modulů a komplexních úloh. Učitelé si zde zároveň mohou moduly a úlohy také sami upravovat a vytvářet. Zde mohou rovněž čerpat inspiraci jak v komplexních úlohách pro svoji výuku, tak v modulech při navrhování školních vzdělávacích programů. K tomu jim budou vedle již připravených podkladů sloužit nástroje pro tvorbu vlastních modulů a úloh a také pro zkvalitňování spolupráce se zaměstnavateli. IS MOV se tak může stát důležitým nástrojem při zvyšování kvality odborného vzdělávání.

Kvalita v odborném vzdělávání – kontext, přínosy

Pojem „**kvalita**“ se používá ve všech sférách ekonomické činnosti. Hlavním významem tohoto pojmu je zpravidla údaj o kladné vlastnosti produktu nebo služby, které jsou v souladu s požadovaným očekáváním, standardem nebo normou. V nejširším smyslu jde o praktické ocenění dobrého produktu či služby (způsobilost produktu k užití, resp. spokojenost s úrovní služby). Kvalita není něco objektivně daného; určuje ji ten, kdo je uživatelem koncového produktu či služby (zadavatel, zákazník, odběratel, zaměstnavatel atd.).

Kvalita ve vzdělávání se chápe obecně ve smyslu splnění určitého standardu, normy či požadavků. Obvykle je dána vzdělávacími cíli a stupněm jejich dosažení, tj. výsledky. V současné době je kladen zvýšený důraz na **výsledky učení**, které vymezují výstupní kompetence absolventa konkrétního vzdělávacího programu, kurzu, modulu nebo jednotky výsledků učení. Kvalita absolventa je obvykle poměřována jeho uplatnitelností na trhu práce.

Kvalita ve vzdělávání je ovlivňována celou řadou faktorů, mezi nimiž vybíráme ty nejdůležitější:

- definování základní koncepce vzdělávání (tj. tradiční model, resp. modulární uspořádání ŠVP);
- schopnost vzdělavatele zjistit skutečné vzdělávací potřeby (požadavky zaměstnavatelů, potřeby trhu práce, inovace aj.);
- kvalifikovanost a připravenost vzdělavatelů (učitelů, instruktorů, lektorů);
- zajištění materiálních a technických podmínek pro učení;
- schopnost vzdělavatele zavádět inovace do vzdělávání;
- výběr přístupů, metod a forem výuky, které nejlépe odpovídají účelu vzdělávání;
- vytváření podmínek pro efektivní a smysluplné učení (realizace praktických úloh nezbytných k osvojení vymezených výsledků učení aj.);
- úroveň spolupráce se zaměstnavateli a dalšími zainteresovanými partnery;
- průběžné monitorování, vyhodnocování a revidování vzdělávacího procesu a dosažených výsledků (včetně zpětné vazby od učitelů, zaměstnavatelů, žáků, případně i jejich rodičů);
- pravidelná aktualizace vzdělávacího programu dle potřeb trhu práce, požadavků zaměstnavatelů, standardů apod.

Kvalitu ve vzdělávání lze zajišťovat na vstupu a na výstupu, ale je možné regulovat i sám proces vzdělávání, tj. zajišťovat kvalitu procesů (např. používání jednotlivých postupů a metod výuky).

Kvalitu na vstupu zajišťují jednak různé standardy a normativní dokumenty (rámcové vzdělávací programy – RVP; kvalifikační a hodnotící standardy profesních kvalifikací NSK; školní vzdělávací program – ŠVP), jednak další podklady pro realizaci vzdělávacího procesu, jako jsou např. společné odborné základy coby východisko k tvorbě vzdělávacích modulů, schéma pokrytí konkrétního oboru vzdělávacími moduly, vyplněné šablony vzdělávacích modulů, resp. jednotek výsledků učení, jasně a srozumitelně vymezené komplexní úlohy k modulům, plány spolupráce apod.

Kvalitu na vstupu v ŠVP ovlivňují zejména jasné a srozumitelné vymezení profilu absolventa, úprava charakteristiky ŠVP, zařazení modulů do učebního plánu (ročník, časová dotace, jejich celkové uspořádání), seznam modulů zařazených do výuky v jednotlivých ročnících, přehled rozpracování obsahu vzdělávání z RVP do ŠVP, soustavy (matice) výsledků učení s jasným vymezením vazeb mezi výsledky vzdělávání RVP, standardy odpovídajících profesních kvalifikací NSK a výsledků učení vymezených v ŠVP apod.

K zajištění kvality na vstupu slouží šablony vzdělávacích modulů a komplexních úloh a další nástroje pro plánování výuky zveřejněné v IS MOV.

Do kvality na vstupu se promítají i další faktory, jako jsou materiální, technické a personální podmínky výuky, jasné nastavená pravidla spolupráce se smluvními partnery školy pro zajištění praktického vyučování, pravidla pro monitorování a hodnocení výsledků vzdělávání/učení aj. U učitelů a instruktorů je potřeba sledovat jejich odbornou a metodickou vybavenost a připravenost na výuku s využitím modulů.

Jako určitý problém při zajišťování kvality odborného vzdělávání se ukazuje, že neexistují závazná pravidla pro sledování kvality praktického vyučování na pracovištích smluvních partnerů školy. Projekt MOV přichází s řešením v podobě plánu spolupráce a dotazníku Qualicarte pro zaměstnavatele (podrobněji viz text v části **Zajišťování kvality modulové výuky**), které mohou významnou měrou přispět ke zvýšení kvality praktického vyučování ve firmách. Dalším z nástrojů zajišťování kvality praktického vyučování jsou jednotky výsledků učení, které pomáhají škole ve spolupráci s firmou definovat, co se má žák v průběhu praktického vyučování na pracovišti naučit.

Kvalitu na výstupu zajišťují jasné a srozumitelně formulované výsledky učení, resp. požadavky na výstupní úroveň absolventa konkrétního oboru vzdělání (tj. co má žák prokázat, že umí), dále jednoznačně vymezená kritéria hodnocení odpovídající požadované výstupní úrovni absolventa (tj. podle čeho budeme výsledky učení hodnotit, jak bude ověřováno to, co žák umí), precizně připravené hodnotící úkoly odpovídající očekávaným kompetencím budoucího absolventa, stanovené ukazatele (indikátory), podle kterých budeme schopni určit, zda bylo výsledku učení dosaženo a na jaké úrovni, apod. Podrobnější informace o výsledcích učení, jejich charakteristikách, správném formulování a možných způsobech ověřování najdete v **doplňujícím textu** a v **příloze č. 1**.

ŠVP tak může být významným nástrojem ovlivňujícím kvalitu a způsob vyučování a učení pouze za předpokladu, že bude formulovat základní požadavky v podobě očekávaných výsledků učení žáka namísto obsahu jednotlivých předmětů, resp. témat, která má učitel žákům prezentovat.

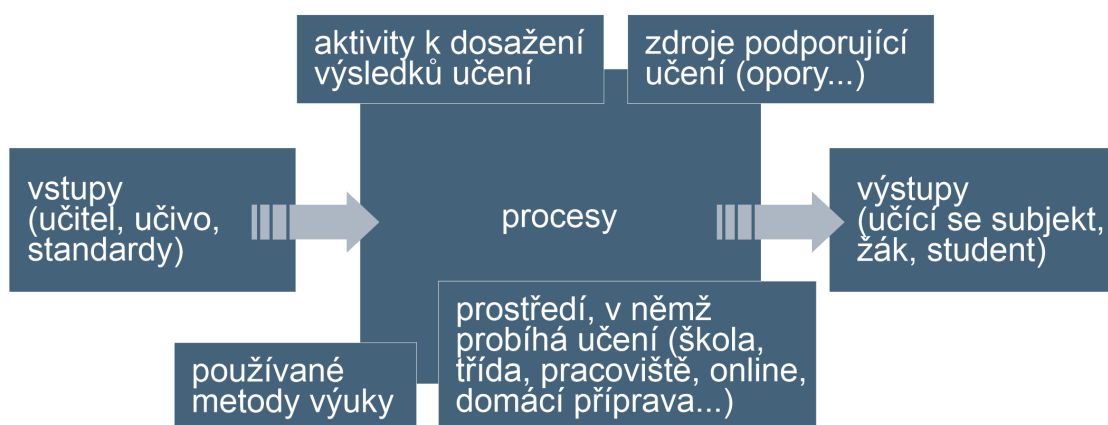
Kvalitu vzdělávání na výstupu lze také sledovat (a v menší míře i zajistit) prostřednictvím různých hodnotících formulářů a zpětnovazebních dotazníků pro učitele, instruktory, žáky, případně další zainteresované subjekty.

Kvalitu procesů lze zajistit průběžným monitorováním a vyhodnocováním výsledků vzdělávání/učení dosahovaných žáky, přehodnocováním očekávaných (a reálně dosahovaných) výsledků učení i učebních činností a úloh vedoucích k jejich osvojení,

průběžnou kontrolou podmínek praktického vyučování na pracovištích smluvních partnerů apod.

K zajištění kvality procesů přispívá například sjednocení hodnotících mechanismů a používaných formulářů. Dále pomáhá i využívání metodik a návodů, s jejichž pomocí lze postupovat krok za krokem a tím zajišťovat, že všechny vstupy budou nastaveny optimálně a budou splňovat vymezená kritéria kvality. Metodiky a návody mohou fungovat také jako kontrolní seznam („checklist“), protože jejich prostřednictvím lze odhalit případné nedostatky.

Pro zajištění kvality vzdělávání a dosažení vymezených cílů je nezbytné, aby spolu **vstupy, výstupy a procesy jednoznačně souvisely**, tj. byly vzájemně propojeny a navzájem se podporovaly. To lze zajistit především pomocí jasného vymezení požadovaných výstupních kvalit žáků, tj. očekávaných výsledků učení, které by měly ovlivňovat všechny ostatní prvky ovlivňující jejich dosažení (obsah výuky/vzdělávání/učení – používané metody výuky – zdroje podporující učení – hodnotící úkoly – kritéria pro vyhodnocení výsledků učení). Zároveň je nezbytné nastavit podmínky pro vzdělávání (základní koncepce vzdělávání a uspořádání ŠVP, kvalita a proškolenost učitelů, materiální a technické podmínky pro učení, podklady pro realizaci vzdělávacího procesu, nastavení pravidel spolupráce se zaměstnavateli atd.). Tuto vzájemnou souvislost ilustruje následující schéma.

Obrázek 1: Schéma: propojení vstupů, výstupů a procesů ve vzdělávání

Příloha 1 Cesta od očekávaných výsledků učení k jejich dosažení (schéma)

K zajišťování kvality vstupů, procesů i výstupů slouží zejména **pravidelné vyhodnocování ŠVP** (po ukončení konkrétního modulu, resp. jednotky výsledků učení, po ukončení školního roku, po zavedení inovace do praxe, po ukončení vzdělávacího cyklu 3–4 let aj.).

Principy zajišťování kvality v odborném vzdělávání

Aby byly výsledky vzdělávání žáků využitelné v praxi, je potřeba průběžně sledovat kvalitu vstupů, procesů a dosahovaných výsledků učení. K tomuto účelu je potřeba využívat, případně vytvářet **nástroje pro hodnocení kvality**. Tyto nástroje by měly pokrývat celé spektrum aktivit, které souvisejí s realizací vzdělávacího procesu. Kvalitu je potřeba sledovat při plánování a realizaci učebních činností, zejména s ohledem na jejich adekvátnost a účinnost při osvojování a rozvíjení požadovaných odborných a dalších dovedností žáků (tj. míru dosahování výsledků učení). Pravidelné monitorování a přezkoumávání všech součástí vzdělávacího procesu může napomáhat k omezení či eliminaci neúčinnosti zvolených postupů, neadekvátnosti očekávaných výsledků učení apod.

Aby bylo možné dosáhnout výsledků, které budou pro zástupce cílové skupiny (učitele, žáky) co nevíce přínosné, je potřeba nastavit **kritéria kvality** očekávaných výstupů a procesů již ve fázi plánování (např. na začátku zavádění modulové výuky). Znamená to jasně stanovit, jaké výsledky učení očekáváme a jak by měl vypadat vzdělávací proces, který povede k jejich dosažení. S tím souvisí i to, že je potřeba si vyjasnit, co chápeme jako kvalitu a jak poznáme, že bylo konkrétního výsledku učení dosaženo. Proto je potřeba stanovit jednoznačné **ukazatele kvality**.

Při zajišťování kvality v odborném vzdělávání se doporučuje využívat principy **EQAVET¹**, což je Evropský rámec pro podporu zajišťování kvality v odborném vzdělávání, který pomáhá školám, zaměstnavatelům a všem, kteří se podílejí na odborném vzdělávání, dokumentovat, rozvíjet, monitorovat, hodnotit a zlepšovat kvalitu odborného vzdělávání.

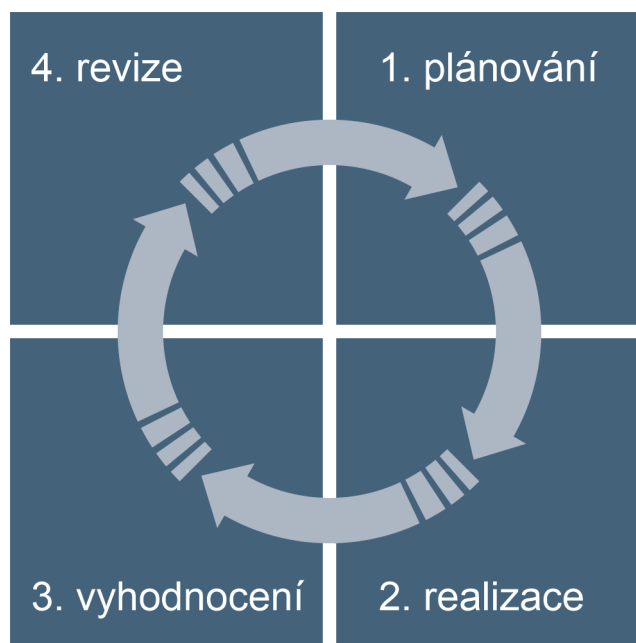
EQAVET navrhuje a využívá sadu inspirativních nástrojů pro využití v praxi školy, mezi nimiž zaujímá významné místo tzv. **cyklus zajišťování kvality** (dále jen „cyklus kvality“), který může školám pomoci sledovat, udržovat, zvyšovat a zlepšovat kvalitu v odborném vzdělávání. Cyklus kvality je ověřený postup, známý též jako Demingův cyklus PDCA (Plan, Do, Check, Act). Výhodou při využívání cyklu kvality je zejména to, že lze průběžně monitorovat a vyhodnocovat plnění stanovených cílů a na základě získané zpětné vazby je zpětně revidovat a upravovat. Pravidelné monitorování průběhu vzdělávání a přezkoumávání dosahovaných výsledků může napomáhat k omezení, resp. eliminaci nedostatků či rizik, které by mohly ohrozit kvalitu výsledků i celkové dosahování stanovených cílů výuky.

Cyklus kvality probíhá ve čtyřech fázích:

1. Plánování
2. Realizace
3. Vyhodnocení
4. Revize

---

¹Podrobněji viz webové stránky Národního referenčního bodu EQAVET Česká republika www.eqavet.cz

Obrázek 2: Schéma: fáze cyklu zajišťování kvality

Jednotlivé fáze cyklu kvality popisují, které konkrétní činnosti je potřeba sledovat a dodržet, aby bylo možné splnit úroveň a kvalitu dosahovaných výsledků. Poskytují tak praktický návod na to, čemu věnovat pozornost a čemu se vyhnout. Jsou vzájemně propojeny a měly by být řešeny ve vzájemné souvislosti. Zajišťování kvality vstupů, procesů i výstupů by mělo být prováděno komplexně se zohledněním jednotlivých fází cyklu kvality.

Ve **fázi plánování** lze kvalitu zajišťovat zejména přesným popisem vstupů, procesů a očekávaných výstupů a jasným stanovením hodnotících kritérií pro posouzení, zda a na jaké úrovni bylo těchto výstupů dosaženo.

Pro **fázi realizace** je vhodné nastavit popis procesů, postupů a mechanismů, které zajistí pokud možno hladký průběh učebních aktivit a vytvoří vhodné podmínky pro osvojení očekávaných výsledků učení.

Ve **fázi hodnocení** je nezbytné vymezit mechanismy zpětné vazby a postupy pro soustavné zlepšování a stanovit jasná a srozumitelná kritéria kvality (resp. hodnotící kritéria) a ukazatele kvality.

Fáze revize je zcela zásadní pro zajištění kvality celého vzdělávacího procesu. Zde je nutné zohlednit kvalitu/úroveň výsledků dosahovaných žáky i náměty vyplývající ze zpětných vazeb tak, aby se zvýšila kvalita výuky.

V následující tabulce uvádíme přehled jednotlivých fází cyklu kvality s příklady aktivit nezbytných k zajištění kvality ve vzdělávání.

Fáze cyklu kvality	Co ji ovlivňuje	Příklad
1. Plánování	kvalita na vstupu	vymezení podmínek vzdělávání, požadavků na průběh a výsledky vzdělávání včetně způsobů jejich monitorování a hodnocení
2. Realizace	kvalita procesů	průběžné monitorování a vyhodnocování průběhu a výsledků vzdělávání, formativní hodnocení
3. Vyhodnocení	kvalita výstupů	nastavení různých hodnoticích mechanismů, např. závěrečná evaluace modulu, jednotky výsledků učení nebo celého ŠVP, závěrečná zkouška, sumativní hodnocení, zpětnovazební dotazníky
4. Revize	kvalita zpětné vazby	využití zpětné vazby k přehodnocení a případné úpravě budoucích (nových) vstupů

... a cyklus se opakuje.

Aplikace jednotlivých fází cyklu kvality při modernizaci ŠVP s využitím modulů si představíme podrobněji v následující části.

Zajišťování kvality modulové výuky

Aby odborné vzdělávání využívající modulový přístup, resp. založené na modulárním uspořádání ŠVP přinášelo očekávané výsledky, je potřeba průběžně sledovat kvalitu vstupů, procesů a výstupů. K tomuto účelu je potřeba využívat, případně vytvářet **nástroje pro zajišťování kvality**. Tyto nástroje by měly pokrývat celé spektrum aktivit souvisejících s plánováním, realizací a vyhodnocováním výuky využívající moduly jako základní stavební prvek ŠVP. Kvalitu je potřeba sledovat v různých fázích přípravy a implementace modulů do vzdělávání. Rozhodnutí o zavádění modulů do ŠVP, resp. o modularizaci ŠVP přináší významnou změnu v organizaci výuky (např. možné propojení teoretické a praktické složky vzdělávání). Právě zde spočívá hlavní inovace a přidaná hodnota modulárního uspořádání ŠVP. I z tohoto pohledu je nezbytné věnovat procesům zajišťování kvality náležitou pozornost.

Při realizaci učebních činností mohou vznikat chyby, které mají potenciál ohrozit dosahování stanovených cílů a kvalitu výstupů (zejména výsledků učení). Rizika mohou nastat jak při samotném plánování kurikula a učebních činností, tak při tvorbě vlastních součástí **kurikula** a doprovodných didaktických podkladů (vzdělávací moduly, komplexní úlohy) a jejich zavádění do praxe. Rizika lze omezit na nejnižší míru hned v samém počátku zavádění modulové výuky do ŠVP, kdy se teprve nastavují procesy a podrobně specifikují očekávané výsledky učení, principy výuky, využívané metody a formy výuky, hodnoticí nástroje atd. Rizikům lze aktivně předcházet tím, že se předem připraví možné scénáře negativního vývoje a hledají se cesty k jejich omezení či eliminaci. Důležité je umět rizika pojmenovat, aby bylo možné je včas identifikovat a použít vhodný způsob nápravy.

K omezení případných chyb je vhodné využívat různé nástroje pro zajišťování kvality, jako jsou tzv. kontrolní seznamy, hodnotící formuláře, dotazníky kvality apod. Příklad kontrolního seznamu činností nezbytných pro zajišťování kvality odborného vzdělávání je uveden v **příloze č. 2**.

Modularizace ŠVP klade vysoké nároky na zajištění kvality vzdělávání v souladu s profilem absolventa, resp. kvalifikačním standardem odpovídající profesní kvalifikace. Pro tento účel byly v projektu MOV vytvořeny nástroje pro zajišťování kvality vzdělávacích modulů a na ně navázaných komplexních úloh. Hlavním nástrojem je **šablona pro tvorbu modulu**, kde jsou vymezeny části modulu a komplexní úlohy (viz příloha č. 3). Komplexní úlohy na moduly navazují a ukazují možnosti, jakými lze konkrétní modul realizovat. Úlohy/aktivity mají sloužit jako inspirace pro učitele, jak lze rozvíjet vymezené výsledky učení a dosáhnout požadované úrovně znalostí, dovedností, resp. kompetencí.

K zajištění kvality odborného výcviku, resp. odborné praxe ve firmě slouží zejména tzv. **plány spolupráce**, které vymezují podstatné aspekty, podmínky a okolnosti spolupráce školy a firmy při zajišťování praktického vyučování žáků na pracovišti. Je zde jasně a srozumitelně popsáno, co se má v praktickém vyučování odehrávat, jakým způsobem to bude organizováno a co se žáci naučí. Pravidla musí být stanovena tak, aby bylo následně možné kontrolovat jejich dodržování a efektivitu, případně odstranit zjištěné nedostatky. Plánování spolupráce se zaměstnavateli musí být velmi flexibilní, musí reagovat na změny a bezprostředně se přizpůsobovat jejich aktuálním potřebám a požadavkům.

Dále je k dispozici šablona tzv. **jednotky výsledků učení (JVU)** (viz příloha č. 4). Do ní škola запиše informace důležité pro monitorování a vyhodnocení praktického vyučování ve firmě. Klíčovým faktorem pro zajištění kvality je přesná formulace výsledků učení, na nichž se shodne škola společně se zástupci firmy (smluvního partnera). Zároveň je nezbytné definovat způsoby ověření dosažených výsledků, aby mohly být po ukončení odborného výcviku, resp. odborné praxe školou uznány. Využívání jednotek výsledků učení napomáhá zajišťování kvality mimo jiné i proto, že do šablony jednotky jsou přímo zabudovány principy zajišťování kvality dle jednotlivých fází cyklu kvality.

K zajištění kvality podmínek, za nichž má praktické vyučování ve firmě proběhnout, je vhodné využít dotazníku **Qualicarte** pro zaměstnavatele (viz příloha č. 5). Dotazník definuje dílčí oblasti, které musí být podchyceny během přípravy odborného výcviku, resp. odborné praxe ve firmě, její realizace, vyhodnocení a revize. Jde o kontrolní seznam, který pomůže škole a firmě připravit praktickou přípravu žáka na pracovišti, monitorovat její průběh, vyhodnotit její výsledky a případně navrhnout opatření, která povedou ke zlepšení spolupráce v budoucnu. Dotazník Qualicarte je členěn do čtyř částí podle jednotlivých fází cyklu kvality. Příklady otázek k těmto fázím jsou uvedeny v části **Využití cyklu kvality při zavádění modulové výuky**.

V následující tabulce je uveden přehled těchto fází s popisem činností, které je potřeba v jednotlivých fázích zabezpečit.

Fáze	Časový rámec	Činnosti
Plánování	před nástupem žáků do praxe (na pracoviště smluvního partnera)	stanovení jasných, vhodných a měřitelných cílů pro odbornou přípravu žáků a postupů zajišťujících dosažení stanovených cílů; plán připravují společně zástupci školy a firmy, v níž bude probíhat odborná příprava žáků
Realizace	v průběhu praxe na pracovišti smluvního partnera	praktická realizace plánu odborné přípravy žáků a uplatňování postupů zajišťujících dosažení stanovených cílů; odborná příprava (praktické vyučování) žáků probíhá na pracovišti smluvního partnera
Vyhodnocení	po ukončení praxe na pracovišti smluvního partnera	uplatňování hodnoticích mechanismů pro možné posouzení výsledků dosahovaných žáky v průběhu odborné přípravy (praktického vyučování); hodnocení je realizováno průběžně (formativní hodnocení) a na konci odborné přípravy žáka (sumativní hodnocení)
Revize	po vyhodnocení výsledků žáků a získání zpětných vazeb	získání zpětné vazby a diskuse s aktéry, zapracování zpětné vazby, vytvoření návrhu na změny (např. nastavení podmínek spolupráce, vymezení výsledků učení); získaná zpětná vazba slouží ke zkvalitnění odborné přípravy žáků

Fáze vyhodnocení a revize mohou probíhat současně.

Jedním z možných způsobů zajištění kvality odborného výcviku, resp. odborné praxe žáka ve firmě je práce s **portfoliem žáka**. Portfolio žáka může být využíváno pro evidenci výsledků praktického vyučování, pro hodnocení žáka a poskytování zpětné vazby o jeho pokroku a dosahovaných výsledcích.

Nástroje pro zajišťování kvality praktického vyučování jsou představeny v publikaci [Nástroje a lidské zdroje pro zajištění kvality praktického vyučování SOŠ a SOU](#). Metodika pro práci s portfoliem žáka je popsána v publikaci [Portfolio dovedností žáka jako nástroj lepšího vstupu absolventů na trh práce](#).

Příloha 2 Kontrolní seznam činností nezbytných pro zajišťování kvality odborného vzdělávání

Příloha 3 Šablona vzdělávacího modulu

Příloha 4 Šablona jednotky výsledků učení

Příloha 5 Šablona dotazníku Qualicarte

Využití cyklu kvality při zavádění modulové výuky

Pro zajištění kvality při zavádění modulové výuky je potřeba promyslet jednotlivé kroky **ve všech fázích cyklu kvality** a postupně je realizovat. Níže si ukážeme, jak lze využít nástroje pro zajišťování kvality v procesu zavádění modulové výuky v jednotlivých fázích cyklu kvality. Stručnou rekapitulaci dokumentů a činností dle jednotlivých fází cyklu kvality lze najít v **příloze č. 6**, využití jednotlivých fází cyklu kvality při práci s výsledky učení je uvedeno v **příloze č. 7**.

1. Fáze plánování

Před samotnou realizací vzdělávacího procesu je potřeba rozhodnout, jakým způsobem a v jakém rozsahu chce škola využít modulární principy ve svém ŠVP, tj. zda jej bude celý koncipovat modulárně, nebo bude využívat modulárně pouze některá témata či inovativní prvky, zda bude zařazovat kvalifikační moduly s využitím standardů profesních kvalifikací NSK nebo moduly pro praktické vyučování, zda bude úzce spolupracovat se zaměstnavateli a společně s nimi vytvářet moduly „na míru“ apod. V návaznosti na to je potřeba udělat velmi precizní vstupní analýzu ŠVP a promyslet jeho úpravy.

Následně je potřeba vymezit jasné, srozumitelné a měřitelné požadavky na výstupní kvality budoucího absolventa a tyto požadavky promítnout do všech pedagogických dokumentů školy. Tyto požadavky by se v ŠVP měly zapracovat do profilu absolventa, charakteristiky ŠVP a dalších relevantních částí.

Důležitým prostředkem zajišťování kvality při modulárním uspořádání ŠVP je promyšlení struktury modulové výuky a zpracování pokrytí daného oboru moduly. Ve fázi plánování je proto nutné promyslet a popsat zařazení modulů do učebního plánu (ročník, časová dotace, jejich celkové uspořádání), vytvořit seznam modulů zařazených do výuky v jednotlivých ročnících, zpracovat soustavy (matice) výsledků učení s jasným stanovením vazeb mezi výsledky vzdělávání v RVP, standardy odpovídajících profesních kvalifikací NSK a výsledky učení vymezenými v ŠVP apod. Skladba vzdělávacích modulů a definované výsledky učení by měly odrážet specifika konkrétního oboru, reflektovat potřeby trhu práce a vést ke konkrétní kvalifikaci, která je akceptována a uznávána zaměstnavateli.

Následně je potřeba promyslet personální a materiální zabezpečení realizace jednotlivých modulů včetně pomůcek a pracovních nástrojů nezbytných k jejich naplnění. V úvahu je potřeba vzít i praktickou stránku výuky v případě, že jde o teoreticko-praktický či praktický modul, jehož část bude realizována na pracovištích smluvních partnerů školy. V takovém případě je potřeba rozhodnout a přesně stanovit, které části z daného modulu budou realizovány ve firmách a které ve škole. Učitel, který pracuje s konkrétním modulem, musí přemýšlet o jeho širších souvislostech a ukotvení v ŠVP (tj. vazba na předcházející nebo přípravné moduly, vstupní požadavky na znalosti a dovednosti žáků atd.).

V případě, že se na realizaci modulu podílí více učitelů/instruktorů (toto se týká především modulů teoreticko-praktických, ale může jít také o tandemovou výuku v případě komplex-

ního teoretického modulu), je potřeba určit podíl jednotlivých vyučujících na konkrétním modulu. V případě, že si škola vytváří svůj vlastní modul, je nezbytné postupovat v souladu s RVP, resp. standardy odpovídajících profesních kvalifikací NSK a v těsné spolupráci se zástupci zaměstnavatelů (tj. je potřeba zohlednit požadavky trhu práce a nejnovějšího vývoje technologií). Pro zvýšení kvality modulu i jeho kreditu u zaměstnavatelů si může škola ve spolupráci s konkrétními zaměstnavateli vytvořit tzv. **certifikované moduly**². Tyto moduly mají tu výhodu, že po jejich ukončení může žák získat certifikát o složení zkoušky z modulu. Certifikované moduly je vhodné vytvářet v souladu s požadavky standardů odpovídajících profesních kvalifikací NSK. Tím může škola budoucím absolventům garantovat, že budou moci získané kompetence (osvojené výsledky učení) využít ve své profesní praxi.

Pro zajištění kvalitních výsledků vzdělávání využívajícího principy modularizace je nezbytné v modulu vymezit očekávané výsledky učení odpovídající záměru modulu a oboru vzdělání (případně navazující profesní kvalifikaci NSK) a stanovit podmínky pro jejich osvojení a hodnocení. Důraz je proto kladen zejména na formulaci výsledků učení, které si mají žáci v průběhu realizace modulu osvojit. Zároveň je nutné připravit hodnoticí nástroje, které pomohou objektivně posoudit, zda si žák konkrétní výsledek učení osvojil a na jaké úrovni. To umožní hodnotitelům (učiteli, instruktorovi aj.) včas odhalit případné nedostatky a zvolit vhodná opatření k nápravě.

S výsledky učení úzce souvisí činnosti, s jejichž pomocí lze vymezených (očekávaných) výsledků učení dosáhnout. Aby si žáci v průběhu výuky osvojovali právě ty dovednosti, které budou součástí hodnocení, je potřeba naplánovat a realizovat relevantní učební úkoly. Dále je nezbytné jasně a jednoznačně vymezit požadovanou úroveň výkonu; ta by měla být promítnuta do hodnoticích úkolů a kritérií hodnocení dosažených výsledků učení. Učební úkoly by měly pokrývat širší spektrum aktivit směřujících k osvojení očekávaných výsledků učení. Měly by rovněž rozvíjet i další dovednosti související s přípravou na vykonávání práce v daném oboru (tzv. soft skills). Hodnoticí úkoly by měly jednoznačně reflektovat úroveň očekávaných výsledků učení. Formy a způsoby hodnocení (např. písemné ověření, praktické předvedení) by měly odpovídat zaměření modulu a očekávaným výsledkům učení.

Učební činnosti a s nimi spojené strategie výuky i hodnoticí kritéria a procesy jsou vymezeny v komplexních úlohách navazujících na moduly. U komplexních úloh je potřeba přesně uvést jejich vazbu na moduly (mohou mít vazbu i na více modulů nebo výsledků učení). Z formulace komplexní úlohy by mělo být na první pohled zřejmé, jaké výsledky učení si jejím prostřednictvím žáci osvojí. Čím přesněji se vymezí očekávané výsledky učení, způsob realizace komplexní úlohy (kde, v jakém prostředí se bude provádět) a základní materiální a technické předpoklady nezbytné pro realizaci úlohy (pomůcky, nástroje, nářadí atd.), tím snáze ji bude možné hodnotit.

Nezbytným předpokladem pro zajištění konzistence modulu je kontrola jeho jednotlivých částí po jeho vyplnění. Výsledky učení, učební činnosti, jimiž chceme těchto výsledků do-

---

²Pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků na VOŠ, SŠ, COP Sezimovo Ústí

sáhnout, hodnotící úkoly a kritéria hodnocení, podle nichž budeme ověřovat, zda si žák konkrétní výsledek učení osvojil, by měly být vzájemně propojeny a tvořit tak kompaktní a kompatibilní celek.

Plánování praktického vyučování má určitá specifika. V této fázi je potřeba nastavit pravidla spolupráce se smluvními partnery školy pro zajištění praktického vyučování, vymezit jednotky výsledků učení, které budou realizovány na pracovišti firmy, dále zajistit potřebné materiální, technické a personální podmínky pro zajištění praktického vyučování, stanovit pravidla pro monitorování a hodnocení výsledků vzdělávání/učení atd. Pro tento účel je vhodné využít všechny nástroje pro zajišťování kvality praktického vyučování vytvořené v projektu MOV (dostupné v IS MOV), jako jsou plány spolupráce, jednotky výsledků učení a dotazník Qualicarte pro zaměstnavatele.

V plánu spolupráce s konkrétní firmou je potřeba jednoznačně a srozumitelně popsat podmínky a okolnosti spolupráce školy a firmy při zajišťování praktického vyučování žáků na pracovišti. Z plánu spolupráce musí být patrné, co se má v praktickém vyučování odehrávat, jakým způsobem to bude organizováno a co se žáci v průběhu praktického vyučování naučí.

Obsah praktického vyučování je vhodné rozpracovat do podoby jednotky výsledků učení (šablona je k dispozici v IS MOV). Výsledky učení, které si má žák osvojit v průběhu praktického vyučování na pracovišti smluvního partnera, je potřeba vymezit společně se zástupci firmy. Měly by být formulovány v souladu s **metodou SMART** a reflektovat potřeby a možnosti zaměstnavatele. Více informací o metodě SMART si můžete přečíst v **doplňujícím textu**.

Velký význam pro zajištění kvality praktického vyučování má dotazník Qualicarte. Smluvní partner školy, na jehož pracovišti bude praktické vyučování realizováno, by si měl ve fázi plánování, tj. před nástupem žáků na pracoviště, odpovědět na několik důležitých otázek, například:

- Jsou stanovena kritéria definující očekávaný profil žáka?
- Je stanoveno, a mezi školou a zaměstnavatelem domluveno, co by měli žáci znát a umět před tím, než přijdou na pracoviště?
- Jsou určeny osoby (instruktor) zodpovědné za přípravu žáka na pracovišti?
- Jsou odpovědné osoby (garant spolupráce ve firmě / přijímající organizaci a instruktor) seznámeny se školním vzdělávacím programem (ŠVP) a s požadavky na obsah praktické přípravy, která proběhne na pracovišti?
- Jsou zástupci firmy / přijímající organizace aktivně zapojeni do plánování odborné přípravy žáků na pracovišti?
- Je ve firmě / přijímající organizaci zajištěno zázemí pro žáky v souladu s platnými hygienickými normami?
- Jsou žákům vysvětleny podmínky odborného výcviku/praxe včetně sankcí, které plynou z neplnění závazků?
- Jsou žáci informováni o pracovních, bezpečnostních, zdravotních a hygienických předpisech?

V dotazníku čtenáři najdou široké spektrum dalších otázek, které je vhodné si v této fázi položit ještě před tím, než nastoupí žák/žáci do firmy na praxi. Do této fáze je potřeba zapojit i zástupce školy, kteří by měli zkontrolovat, zda jsou splněny všechny podmínky pro realizaci odborné přípravy žáků na pracovištích jednotlivých smluvních partnerů. Otázky v dotazníku Qualicarte jim k tomu poskytnou vhodné vodítko a zaručí, že se na nic podstatného nezapomene.

Pro evidenci a vyhodnocování výsledků učení získaných žáky v průběhu praktického vyučování na pracovišti smluvních partnerů je vhodné využívat portfolio žáka. Ve fázi plánování je potřeba jasně vymezit jeho cíl a účel (proč a k čemu chceme portfolio používat), stanovit jeho obsah a strukturu (co do něj zakládat, v jaké podobě/formě shromažďovat informace apod.), kdo bude s portfoliem pracovat, jak se s ním bude nakládat, kontrolní body (kdy a kým bude hodnoceno, do čeho se budou výsledky hodnocení portfolio promítat), zda a jak se bude do portfolio zaznamenávat průběh a výsledky praktické přípravy žáka na pracovišti smluvních partnerů atd.

Dále je vhodné do portfolio zařadit plán odborného výcviku, resp. odborné praxe, přehled výsledků učení, které by si měl žák v průběhu praktického vyučování osvojit (ty budou podrobně popsány v jednotce výsledků učení, která by rovněž měla být do portfolio zařazena, nejlépe jako příloha k plánu odborného výcviku, resp. odborné praxe), způsob/y jejich ověření (jak se bude hodnotit splnění jednotky výsledků učení) a popis činností/úkolů, které bude žák na pracovišti vykonávat. Také sem lze zařadit pokyny pro dodržování bezpečnosti na pracovišti (BOZP), přehled nezbytných pracovních pomůcek apod. Pro hodnocení žáka prostřednictvím portfolio je potřeba stanovit kritéria, která budou během hodnocení portfolio použita.

2. Fáze realizace

V této fázi jsou realizovány aktivity vedoucí k osvojení vymezených výsledků učení. K tomuto účelu lze využít pomůcky, které jsou přílohou k modulu (komplexní úlohy a další podklady, návody a doporučení). Ve fázi realizace je potřeba klást zvláštní důraz na zajištění kvality procesů vedoucích k osvojení očekávaných výsledků učení žáky (vhodnost a přiměřenost učebních úkolů, dostupnost materiálního a technického vybavení pro realizaci úkolu atd.).

Kvalitu realizace modulárně koncipovaného vzdělávání ovlivňují i další faktory, jako jsou např. proškolenost učitelů/instruktorů, jejich připravenost na zavedení modulové výuky / modularizace ŠVP, schopnost využívat moduly jako základní vstupní informace pro organizaci výuky a převádět do praxe nové poznatky a zkušenosti. Z tohoto pohledu je nezbytné učitele a instruktory na tuto změnu včas připravit a poskytovat jim nezbytnou metodickou podporu v průběhu zavádění tohoto inovativního přístupu do praxe.

Při realizaci praktického vyučování na pracovišti smluvního partnera je potřeba postupovat v souladu s plánem spolupráce s konkrétní firmou, opírat se o dotazník Qualicarte,

průběžně monitorovat výsledky (vhodná je zejména monitorovací návštěva učitele odpovědného za průběh spolupráce s firmou na pracovišti, kde probíhá odborný výcvik, resp. odborná praxe žáka/ů).

V průběhu praktického vyučování na pracovišti smluvního partnera školy je také potřeba pracovat s dotazníkem Qualicarte. Učitel praktického vyučování, případně koordinátor spolupráce školy s firmou, na jejímž pracovišti praktické vyučování probíhá, by si měl odpovědět na několik důležitých otázek, například:

- Jsou žáci informováni o obsahu plánu odborné přípravy na pracovišti?
- Probíhá praktické vyučování poskytované instruktory na pracovišti zaměstnavatele a souvisí prokazatelně s oborem vzdělávání, ve kterém se žák připravuje?
- Má žák k dispozici pracoviště vybavené nezbytnými nástroji?
- Věnuje firma / přijímající organizace dostatečný čas nácvičku a postupnému předávání znalostí a dovedností potřebných pro trh práce?
- Poskytuje firma / přijímající organizace instruktorovi dostatek času na vedení žáků, dostatek finančních a materiálních prostředků?
- Zapojuje se žák postupně se stále větší samostatností do činností firmy / přijímající organizace?
- Probíhá během praktické přípravy na pracovišti pravidelný dialog mezi žákem a instruktorem?
- Je využívána zpětná vazba, pracuje se s ní pravidelně při nastavování cílů a vyhodnocování znalostí, dovedností a kompetencí žáků i instruktorů?

Další otázky pro inspiraci najdou čtenáři v dotazníku Qualicarte. K získání zpětné vazby o průběhu praktického vyučování je v této fázi vhodné zjistit informace také od instruktorů z firmy a žáků. Lze tak napomáhat zlepšování učebních procesů a včas odhalit případné nedostatky.

Práce s portfoliem žáka ve fázi realizace by se měla zaměřovat na průběžné zaznamenávání výsledků dosahovaných žáky v průběhu odborného výcviku, resp. odborné praxe (osobní záznam po absolvování jednotky výsledků učení ve firmě, dokumentace dosažených výsledků, např. fotodokumentace výrobku, postřehy a zážitky žáka související s realizovanými aktivitami, hodnocení ze strany instruktora, vlastní sebehodnocení žáka atd.). Portfolio lze samozřejmě průběžně obohacovat i o výsledky dosahované v průběhu výuky (schémata, technická dokumentace atd.). V případě, že škola nabízí možnost získat certifikát po složení zkoušky na konci tzv. certifikovaného modulu, je vhodné jej rovněž do portfolia založit.

Při práci s portfoliem žáka je potřeba mít na paměti, že poněkud jiný charakter i podobu bude mít portfolio žáka v oboru s výučním listem (E, H) a s maturitní zkouškou (L0, M, K). Tato specifika vyplývají z odlišností odborného výcviku a odborné praxe, kdy odborný výcvik probíhá v průběhu několika let zpravidla na pracovištích smluvních partnerů školy. Odborná praxe je naproti tomu obvykle jednorázová v době trvání několika týdnů za rok (nejčastější variantou jsou 2–3 týdny). Odborný výcvik je zaměřen na dlouhodobé osvojování a rozvíjení praktických dovedností, zatímco během odborné praxe se žák seznamuje

spíše s administrativní a provozní stránkou činnosti konkrétní firmy.

Pro práci s portfoliem z toho vyplývají praktické důsledky. Výsledky učení žáka dosažené v průběhu odborného výcviku se v čase proměňují, žák se většinou postupně zlepšuje. Práce s portfoliem umožňuje tento vývoj zachytit pomocí průběžné dokumentace činnosti žáka (např. fotografie, výkresy aj.) a ukázat tak jeho pokrok při osvojování důležitých profesních dovedností. Na základě této dokumentace může učitel nebo instruktor poskytovat žákovi zpětnou vazbu s cílem zlepšit jeho výsledky. Z průběhu odborné praxe lze rovněž pořídít záznamy nebo jinou dokumentaci, ta však nemá potenciál ukázat žákův vývoj v čase. Proto je vhodné pro účel hodnocení a poskytování zpětné vazby žákovi do portfolia zakládat výsledky jeho činnosti v teoretických předmětech, jeho vlastní postřehy o průběhu vzdělávání (včetně odborné praxe) apod.

Za shromažďování dokumentů (tj. „důkazního materiálu“ o tom, co se žák opravdu naučil a co může prokázat), jejich výběr, třídění apod. může odpovídat buď pouze sám žák, nebo může žák vést a spravovat portfolio v součinnosti s učitelem, případně instruktorem. V této fázi by měl učitel/instruktor nabídnout žákovi pomoc s dokumentací průběhu a výsledků jeho činnosti. Dále je potřeba ve stanovených kontrolních bodech společně se žákem portfolio vyhodnocovat a poskytovat žákovi konstruktivní zpětnou vazbu k jeho výsledkům.

3. Fáze vyhodnocení

Tato fáze se zaměřuje na vyhodnocení průběhu výuky a výsledků dosažených žáky, vhodnosti/přiměřenosti použitých metod a forem výuky, způsobů ověřování výsledků učení apod. Pro zajištění kvality modulu / komplexní úlohy je potřeba pravidelně vyhodnocovat výsledky dosažované jednotlivými žáky a také zjišťovat, zda jsou vymezené výsledky učení i učební a hodnotící úkoly stále aktuální a odpovídají potřebám praxe. Při vyhodnocování modulu / komplexní úlohy a jejich jednotlivých součástí je potřeba vzít v úvahu všechny faktory, které mohou mít vliv na kvalitu výuky a výsledků dosažovaných žáky.

Ve fázi vyhodnocení je důležité se zaměřit na identifikaci slabých míst, aby bylo možné navrhnout vhodné řešení k jejich omezení, případně eliminaci. Ke zjištění slabých míst a jejich možnému omezení je vhodné využívat zejména různé hodnotící formuláře, kontrolní seznamy, dotazníky kvality apod.

Průběžné vyhodnocování dosažovaných výsledků a celkové zhodnocení účinnosti zvolených strategií a postupů lze realizovat např. prostřednictvím společných evaluačních seminářů za účasti učitelů, instruktorů a zástupců zaměstnavatelů, vzájemných hospitací, **peer review** (tj. vzájemného posuzování formulací výsledků učení, vymezení modulu, nastavení podmínek výuky atd.). Dále je vhodné provádět společnou reflexi toho, co proběhlo, získávat zpětnou vazbu od učitelů, instruktorů, žáků a dalších relevantních subjektů, realizovat panelové diskuse apod. Důležité je sebehodnocení učitelů a tzv. **peer learning** (vzájemné učení se od sebe navzájem a sdílení zkušeností). Do procesu **peer learningu**

Lze zapojit i zástupce z jiných škol, které rovněž zavedly nebo zavádějí modulovou výuku, případně již mají zkušenosti s modulárním uspořádáním ŠVP.

Fáze vyhodnocení má velký význam pro zjišťování výsledků dosažených žáky v průběhu odborného výcviku, resp. odborné praxe na pracovištích smluvních partnerů školy. I v této fázi se osvědčuje práce s dotazníkem Qualicarte po ukončení procesu praktického vyučování v konkrétní firmě. Jsou zde nastíněny otázky, které pomáhají při procesu vyhodnocování výsledků dosahovaných žáky i úrovně celkové spolupráce školy a firmy. Hodnotitelé si mohou položit například tyto otázky:

- Podílí se instruktor na hodnocení výsledků žáka?
- Probírají a vyhodnocují výkony žáků ve škole i v praktických činnostech společně učitel odborného výcviku / praktického vyučování a instruktor?
- Využívá instruktor průběžné formativní i celkové sumativní hodnocení?
- Zohledňuje instruktor průběžně v maximální možné míře zpětnou vazbu, kterou získává od žáka (tj. i výkon, který žák podává)?
- Doplňuje si instruktor neustále své dovednosti potřebné pro podporu žáků?

Další otázky pro inspiraci lze najít v dotazníku Qualicarte. Do procesu hodnocení průběhu a výsledků praktického vyučování je vhodné zapojit žáky a instruktory, případně další pracovníky firmy, na jejímž pracovišti se praktické vyučování uskutečnilo.

Dalším dokumentem, s nímž je potřeba ve fázi vyhodnocení pracovat, je jednotka výsledků učení. V této fázi je potřeba vyhodnotit průběh a výsledky praktického vyučování ve firmě, splnění zadaných úkolů žákem, vhodnost/přiměřenost použitých způsobů hodnocení a hodnotících nástrojů, kvalitu spolupráce se zástupci firmy / instruktory apod. Při vyhodnocování jednotky by měli úzce spolupracovat učitel odpovědný za průběh spolupráce s firmou a instruktor, který měl žáka/y na starosti. Jen díky vzájemné komunikaci mohou identifikovat případná slabá místa týkající se výkonů žáka, vymezené jednotky výsledků učení nebo samotných podmínek spolupráce.

Práce s portfoliem žáka by se ve fázi vyhodnocení měla soustředit na společné vyhodnocení výsledků dosažených žákem, kontrolu a zhodnocení pořízené dokumentace, práci s hodnotícími formuláři, osobními záznamy, vlastním sebehodnocením žáka, hodnocením žáka ze strany vyučujícího/instruktora/spolužáků apod. Je zde důležitá součinnost učitele/instruktora a žáka (v ideálním případě učitele, instruktora a žáka).

4. Fáze revize

V této fázi škola pracuje se získanými zpětnými vazbami a výsledky dosaženými žáky, přehodnocuje vstupy a provádí revizi všech dokumentů, které vznikaly při plánování, případně v průběhu realizace výuky / vzdělávacího procesu. Ve fázi revize je rovněž nezbytné přezkoumat průběh a výsledky i formy spolupráce se smluvními partnery, na jejichž pracovištích žáci absolvovali odborný výcvik nebo odbornou praxi.

Vyhodnocení efektivity vzdělávacího procesu by mělo napomáhat zvyšování kvality vzdělávání. K tomu je potřeba zapracovat úpravy do vzdělávacího modulu nebo komplexní úlohy dle závěrů a podnětů z předchozí fáze. Po vyhodnocení výstupů a procesů je potřeba přezkoumat vhodnost výběru výsledků učení, které si mají žáci osvojit, včetně jejich formulace/vymezení. S tím souvisí i volba učebních a hodnoticích úkolů a stanovení kritérií hodnocení. V případě, že výsledky žáků nejsou uspokojivé, je potřeba zjistit příčiny a navrhnout opatření k nápravě (co zlepšit, co udělat jinak). Cílem této fáze je neustálé zlepšování výuky s cílem nabízet žákům vhodné aktivity, které jim pomohou osvojit si očekávané výsledky učení.

Po vyhodnocení dosažených výsledků a zpětných vazeb je potřeba odstranit nedostatky a zjištěná slabá místa, upřesnit či upravit formulace výsledků učení ve vzdělávacích modulech, resp. jednotkách výsledků učení, případně revidovat časové vymezení modulu či jednotky a jejich začlenění do učebního plánu, upravit plán spolupráce, navrhnout změnu instruktora či firmy, s nimiž chceme budovat spolupráci, apod.

Pro zlepšení kvality odborného výcviku, resp. odborné praxe na pracovištích smluvních partnerů školy lze i ve fázi revize využít pro inspiraci některé otázky z dotazníku Qualicarte, případně si položit otázky vlastní, jako například:

- Zohledňují oba partneři (škola a firma) vyhodnocení?
- Byly na základě zjištěných poznatků provedeny úpravy celkové spolupráce, včetně plánování a realizace?
- Byly po vyhodnocení zpětné vazby realizovány změny (např. přehodnocení výsledků učení, úprava jednotky výsledků učení)?
- Kdo provádí revizi a kdo následné změny iniciuje nebo kdo o nich rozhoduje?
- Je revize prováděna před započítáním nového školního roku nebo ad hoc?
- Jedná se o konsenzus školy a firmy?

Pokud škola pracuje s portfoliem žáka, je v této fázi vhodné zvážit, co v portfoliu ponechat, co je v něm nadbytečné, jak portfolio lépe zacílit apod. Výsledek revize by se měl promítnout do nového nastavení plánu práce s portfoliem, případně do úpravy jeho obsahu, struktury, postupů spojených s monitorováním a vyhodnocováním portfolia apod.

Příloha 6 Přehled dokumentů a činností dle jednotlivých fází cyklu kvality

Příloha 7 Využití jednotlivých fází cyklu kvality při práci s výsledky učení

Doplňující text

Výsledky učení

Základním pilířem při zajišťování kvality v odborném vzdělávání jsou **výsledky učení**. Ty označují soubor vědomostí, dovedností a kompetencí, které si jednotlivec osvojil a které je schopen na konci daného procesu učení prokázat nebo předvést. Vyjadřují to, co učíci se zná, čemu rozumí a co je schopen po dokončení procesu učení vykonávat. Mohou být dosaženy v různém učebním kontextu. Výsledky učení také ovlivňují obsah vzdělávání, prostředí pro učení, vyučovací metody a způsoby hodnocení.

Základní charakteristiky výsledků učení jsou následující:

- jsou formulovány z pohledu **žáka** (učícího se);
- popisují **pozorovatelné činnosti** žáka;
- požadovaný výkon se vyjadřuje **aktivním slovesem** (použité sloveso by mělo být **jednoznačné a činnostní**);
- jsou žákem **reálně dosažitelné** (odpovídají jeho možnostem);
- jsou **relevantní** (vztah k reálnému životu a potřebám trhu práce);
- jsou **měřitelné** (kvantitativně nebo kvalitativně vymezují požadovanou úroveň výkonu a kritéria hodnocení);
- mají vymezen **časový rámec** (po ukončení modulu, tématu...).

Pro zajištění kvality vzdělávání jsou klíčovým faktorem **formulace výsledků učení**. Výsledky učení je nezbytné formulovat prostřednictvím aktivních sloves popisujících konkrétní činnosti, kterými žák prokazuje osvojení znalostí a dovedností získaných v průběhu vzdělávání (ve škole, u zaměstnavatele aj.). Formulace výsledků učení pomáhají ujasnit záměry vzdělávacího programu a výstupních kvalit absolventa programu, čímž usnadňují učitelům, instruktorům i dalším subjektům, kteří se podílejí na vzdělávání, aby svou práci směřovali k naplnění těchto očekávání. Formulace výsledků učení musí být srozumitelné všem, kterých se týkají a kteří s nimi budou pracovat: učitelům, instruktorům, žákům, jejich rodičům, zřizovateli, smluvním partnerům školy i potenciálním zaměstnavatelům.

Zejména v odborném vzdělávání je nezbytné výsledky učení formulovat, případně prodiskutovat se zaměstnavateli. Pouze tak lze zaručit, že budou mít přímou vazbu na potřeby trhu práce i konkrétních zaměstnavatelů a budou tak relevantní pro žáka i ostatní zainteresované subjekty. Při vymezování výsledků učení se doporučuje využívat **metodu SMART**, která je představena v následující tabulce. Jedná se o pomůcku pro vymezení výsledků učení.

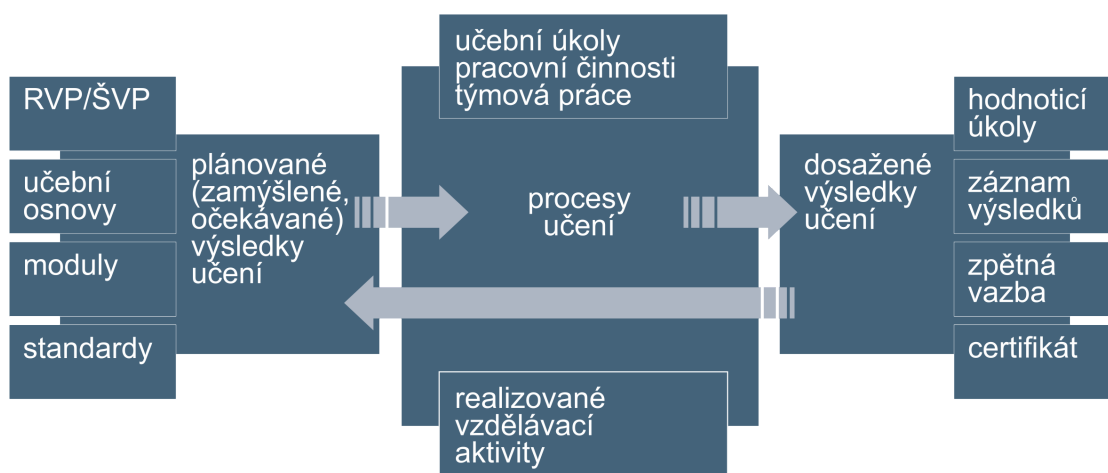
	Charakteristika	Popis
S	Specifický	konkrétní, jasně vymezený, jednoznačný, vyjádřený aktivním slovesem, zásadně formulován z pozice žáka

	Charakteristika	Popis
M	Měřitelný	činnost je pozorovatelná zvnějšku, ve formulaci je jasně vymezena požadovaná úroveň výkonu
A	Adekvátní	žákem je reálně dosažitelný, odpovídá jeho možnostem, resp. vstupní úrovni
R	Relevantní	má vztah k reálnému životu, potřebám zaměstnavatelů, trhu práce i potřebám a zájmům žáka
T	Termínovaný	je vymezen konkrétní časový rámec pro dosažení výsledku učení, např. po ukončení modulu, tématu...

Využití výsledků učení umožňuje zároveň navrhnout efektivní **způsob jejich ověřování**. Ve vazbě na charakter očekávaných výsledků učení je žádoucí posun od tradičních způsobů ověřování a hodnocení žáků (ověření vědomostí ústním zkoušením žáků) k hodnocení založenému na předvedení získaných kompetencí v autentických nebo simulovaných situacích. Uvedené přístupy k hodnocení silně závisí na hodnoticích prostředcích, jako jsou portfolia prací žáků, prezentace projektů a úkolů, které žáci ve výuce vytvořili, apod. Mezi očekávanými výsledky učení a jejich hodnocením musí být tedy přímé spojení. Formulovaný výsledek učení by měl v optimálním případě obsahovat doporučení, jakým způsobem má být ověřován, tj. čím/jak žák prokáže, že daný výsledek učení zvládl na požadované úrovni. Tento přístup umožní průběžně sledovat a vyhodnocovat, zda bylo očekávaných výsledků učení žáků dosaženo, a odhalit, kde jsou případné problémy.

Formulace očekávaných výsledků učení často nestačí k tomu, aby učitel získal konkrétní představu, co má žák umět a jak toho dosáhnout. Aby mohla být požadovaná úroveň výkonu žáka přesněji vyjádřena, je vhodné ilustrovat formulace očekávaných výsledků učení **příklady učebních činností** a ukázkami prací žáků s komentáři k těmto ukázkám, které vyjadřují míru dosažení požadovaného výkonu.

Aby se dosáhlo osvojení výsledků učení, je potřeba zajistit vhodné podmínky pro učení, zařazovat vhodné aktivity vedoucí k dosažení očekávaných výsledků učení a důsledně propojovat práci učitele ve výuce s vlastním učením žáka. Všechny součásti systému vedoucího k osvojování výsledků učení musí být **vzájemně propojeny** a měly by se navzájem **podporovat**, tj. očekávané výsledky učení by měly ovlivňovat všechny ostatní prvky vzdělávacího procesu. Reálné výsledky dosahované žáky i další zpětné vazby získané od účastníků vzdělávacího procesu (učitelů, instruktorů i samotných žáků) by měly naproti tomu sloužit jako vstupní informace pro možnou revizi výsledků učení a přehodnocení podmínek pro učení i dalších důležitých okolností ovlivňujících kvalitu vzdělávacího procesu. Tuto vzájemnou souvislost ilustruje následující schéma a **příloha č. 1**.

Obrázek 3: Schéma: součásti systému vedoucího k osvojení výsledků učení žáky

Revize výsledků učení znamená uplatnění cyklu kvality.

Výsledky učení je možné spojovat do tzv. **jednotek výsledků učení (JVU)**, ze kterých lze sestavit příslušnou kvalifikaci. Jednotka výsledků učení může být společná i pro více kvalifikací. Jednotky výsledků učení by měly vznikat ve spolupráci škol se zaměstnavateli, aby bylo zaručeno, že znalosti, dovednosti a kompetence, které si žák bude u zaměstnavatele osvojovat, budou odpovídat požadavkům trhu práce. Jednotky výsledků učení jsou flexibilní v tom smyslu, že mohou reagovat na rychlé změny moderních technologií a vývoj v některých oborech. Jednotky lze upravovat a měnit v souladu s trendy a potřebami trhu práce a obohacovat si tak školní vzdělávací program. Podle potřeby a možností lze vytvořit i jednotku „na míru“ pro konkrétního zaměstnavatele.

Příloha 1 Cesta od očekávaných výsledků učení k jejich dosažení (schéma)

Přílohy

Příloha č. 1: Cesta od očekávaných výsledků učení k jejich dosažení (schéma)

[Cesta od očekávaných výsledků učení k jejich dosažení](#)

V příloze je ilustrován postup od očekávaných výsledků učení k jejich dosažení prostřednictvím správně nastavených procesů: zadávání promyšlených učebních úkolů žákům a vymezení adekvátních nástrojů a hodnotících mechanismů pro ověřování výsledků dosahovaných žáky.

Příloha č. 2: Kontrolní seznam činností nezbytných pro zajišťování kvality odborného vzdělávání

[Seznam činností pro zajišťování kvality OV](#)

V příloze je uveden příklad kontrolního seznamu činností, které je potřeba realizovat v zájmu možného omezení či k eliminaci případných chyb, které by mohly ohrozit dosažení očekávaných výsledků učení žáky a stanovených cílů vzdělávání.

Příloha č. 3: Šablona vzdělávacího modulu

[Šablona vzdělávacího modulu \(formát pdf\)](#) [Šablona vzdělávacího modulu \(formát docx\)](#)

Příloha obsahuje šablonu vzdělávacího modulu vytvořenou v projektu MOV. [Nástroj pro tvorbu vzdělávacích modulů](#) se nachází v informačním systému projektu MOV. Zde je také možné si prohlédnout zpracované vzdělávací moduly.

Příloha č. 4: Šablona jednotky výsledků učení

[Šablona jednotky výsledků učení \(formát pdf\)](#) [Šablona jednotky výsledků učení \(formát docx\)](#)

Příloha obsahuje šablonu jednotky výsledků učení vytvořenou v projektu MOV. [Nástroj pro tvorbu jednotek výsledků učení](#) se nachází v informačním systému projektu MOV. Zde je také možné si prohlédnout zpracované jednotky výsledků učení.

Příloha č. 5: Šablona dotazníku Qualicarte

[Šablona dotazníku Qualicarte \(formát pdf\)](#) [Šablona dotazníku Qualicarte \(formát docx\)](#)

Příloha obsahuje šablonu dotazníku Qualicarte vytvořenou v projektu MOV. [Nástroje pro vyhodnocování kvality spolupráce mezi školou a firmou](#) se nacházejí v informačním systému projektu MOV.

Příloha č. 6: Přehled dokumentů a činností dle jednotlivých fází cyklu kvality

[Dokumenty a činnosti dle fází cyklu kvality](#)

V příloze jsou uvedeny příklady dokumentů a činností, s jejichž pomocí lze plánovat vzdělávací proces, průběžně monitorovat, vyhodnocovat a přezkoumávat jeho průběh a výsledky a na základě zpětné vazby revidovat očekávané výsledky učení, zvolené postupy, učební úkoly apod.

Příloha č. 7: Využití jednotlivých fází cyklu kvality při práci s výsledky učení

[Využití fází cyklu kvality při práci s výsledky učení](#)

V příloze je ilustrován „životní cyklus“ výsledku učení od jeho vymezení po postupné osvojování žáky prostřednictvím různých činností až po jeho dosažení a ověření, včetně jeho přehodnocení na základě zpětné vazby a případné úpravy pro využití v dalším školním roce.

Pojmy

Cyklus zajišťování kvality / cyklus kvality

Ověřený postup, známý též jako Demingův cyklus PDCA (Plan, Do, Check, Act). Probíhá ve čtyřech fázích: 1. Plánování; 2. Realizace; 3. Vyhodnocení; 4. Revize. Jednotlivé fáze popisují, které konkrétní činnosti je potřeba sledovat a dodržet, aby bylo možné splnit úroveň a kvalitu dosahovaných výsledků.

EQAVET

Evropský rámec pro podporu zajišťování kvality v odborném vzdělávání, který pomáhá školám, zaměstnavatelům a všem, kteří se podílejí na odborném vzdělávání, dokumentovat, rozvíjet, monitorovat, hodnotit a zlepšovat kvalitu odborného vzdělávání. Viz www.eqavet.cz.

Jednotky výsledků učení

Složky kvalifikace tvořené uceleným souborem znalostí, dovedností a kompetencí, které lze hodnotit a validovat (tedy potvrdit dosažení popsanych výsledků učení).

Kritérium kvality

Stanovená hodnota nebo vlastnost, podle níž posuzujeme nějaký objekt nebo proces. Ve vzdělávání jde např. o požadovanou úroveň výkonu žáka, požadavky na splnění úkolu apod.

Kurikulum

Obsah vzdělávání v širším slova smyslu a proces jeho osvojování, tj. veškerá zkušenost žáka (učícího se), kterou získává ve vzdělávacím procesu, a činnosti, které jsou spojeny s jeho osvojováním a hodnocením.

Kvalita

Údaj o kladné vlastnosti produktu nebo služby, které jsou v souladu s požadovaným očekáváním, standardem nebo normou. Určuje ji ten, kdo je uživatelem koncového produktu

či služby.

Kvalita na vstupu

Regulace prvků a faktorů, které „vcházejí“ do vzdělávání a tím jej přímo ovlivňují. Toho lze docílit různými standardy, normami, legislativními dokumenty, zajištěním odpovídající úrovně materiálních, technických a personálních podmínek pro vzdělávání apod.

Kvalita na výstupu

Dosažení očekávané úrovně výsledků vzdělávacího procesu odpovídajících stanoveným kritériím, tj. naplnění účelu vzdělávání. To lze zajišťovat zejména jasným a srozumitelným formulováním výsledků učení, resp. požadavků na výstupní úroveň absolventa konkrétního oboru vzdělání.

Kvalita procesů

Regulace faktorů, které přímo či nepřímo ovlivňují průběh a výsledky vzdělávání. To je možné zajišťovat průběžným monitorováním, vyhodnocováním a usměrňováním činností, které vedou k dosažení stanovených cílů vzdělávání nebo výsledků učení žáků.

Kvalita ve vzdělávání

Splnění určitého standardu, normy či požadavků. Obvykle je dána vzdělávacími cíli a stupněm jejich dosažení, tj. výsledky.

Metoda SMART

Pomůcka pro vymezení cílů za účelem zajištění jejich transparentnosti a dosažitelnosti. Napomáhá zajišťování kvality na výstupu. Používá se hlavně v projektovém řízení a koučinku, ale proniká i do dalších oblastí, v našem případě do vzdělávání.

Modulární uspořádání školního vzdělávacího programu (ŠVP)

Organizace a plánování vzdělávacího procesu pomocí využití vzdělávacích modulů.

Modulová výuka

Realizace výuky s využitím výukových modulů.

Peer learning

Vzájemné učení se od sebe navzájem, sdílení zkušeností a další aktivity sloužící k získávání nových znalostí, dovedností a zkušeností v určité oblasti či oboru. V obecné rovině jde o vzájemné učení a přenos informací mezi osobami s podobnými profesními zkušenostmi v určité oblasti či oboru.

Peer review

Nestranné přezkoumávání a hodnocení práce jednou nebo více osobami s podobnými profesními zkušenostmi v určité oblasti či oboru, jako mají hodnocené osoby. Tato metoda se používá k udržení standardů kvality, zlepšení výkonu a zajištění důvěryhodnosti určitých postupů, procesů apod.

Portfolio žáka

Nástroj pro dlouhodobé shromažďování informací o dosažených výsledcích, zkušenostech, postupu učení a dalších kvalitách, které si žák osvojil v průběhu školního vzdělávání i mimoškolních aktivit.

Ukazatel kvality

Údaj či projev, podle kterého poznáme, zda určité hodnoty bylo či nebylo dosaženo, případně na jaké úrovni jí bylo dosaženo. Je to znak splnění konkrétního kritéria.

Výsledky učení

Soubor vědomostí, dovedností a kompetencí, které si jednotlivec osvojil a které je schopen na konci daného procesu učení prokázat nebo předvést. Vyjadřují to, co učiteli se zná, čemu rozumí a co je schopen po dokončení procesu učení vykonávat.

Shrnutí

V metodice jsme si ukázali, jaké přínosy má zajišťování kvality při modernizaci ŠVP s využitím modulů pro všechny zúčastněné (učitele, spolupracující firmy, žáky a další subjekty).

Koncipování ŠVP s využitím prvků modularizace, resp. modernizace ŠVP s využitím modulů klade zvýšené nároky na zajišťování kvality. V metodice je ukázáno, jak může pomoci komplexnější pohled na zajišťování kvality, a to nejen na vstupu, ale také na výstupu, prostřednictvím precizního vymezení výsledků učení definovaných z pohledu žáka, tj. co má žák prokázat, že umí, a jak to bude ověřováno. Pro dosažení zamýšleného cíle je potřeba sledovat i kvalitu procesů, které povedou k osvojení výsledků učení.

Při zajišťování kvality modulárně koncipovaného ŠVP se doporučuje vycházet z principů EQAVET, z nichž významné místo zaujímá tzv. cyklus kvality (Demingův cyklus PDCA), který může školám pomoci sledovat, udržovat, zvyšovat a zlepšovat kvalitu v odborném vzdělávání. Tyto principy lze využít při plánování, monitorování, vyhodnocování a revidování všech vstupů, procesů i výstupů vzdělávání.

Cyklus kvality probíhá ve čtyřech fázích: 1. Plánování; 2. Realizace; 3. Vyhodnocení; 4. Revize. Jednotlivé fáze cyklu kvality popisují, které konkrétní činnosti je potřeba sledovat a dodržet, aby bylo možné splnit úroveň a kvalitu dosahovaných výsledků. Poskytují tak praktický návod na to, čemu věnovat pozornost a čemu se vyhnout. Jsou vzájemně propojeny a měly by být řešeny ve vzájemné souvislosti.

Využívání cyklu kvality je jeden z možných způsobů, jak zajišťovat kvalitu v odborném vzdělávání. Aplikace jednotlivých fází cyklu kvality při modernizaci ŠVP s využitím modulů může významně napomoci stále zlepšovat dosahované výsledky, zvyšovat kvalitu vzdělávání a zajistit tak svým budoucím absolventům lepší šanci na pracovní uplatnění.

Zdroje

Janík, T. a kol. Kvalita (ve) vzdělávání: obsahově zaměřený přístup ke zkoumání a zlepšování výuky. Brno: MUNI Press, 2016. Ke stažení na <https://munispace.muni.cz/library/catalog/book/818>.

Michek, S. a kol. Kvalita odborného vzdělávání a role sociálních partnerů. Praha: NUOV, 2008.

European Guidelines on Quality Assurance in Higher VET. EQAVET 2017. Ke stažení na <https://www.eqavet.eu/Equavet2017/media/publications/European-Guidelines-on-Quality-Assurance-in-Higher-VET.pdf?ext=.pdf>.

Webové stránky Národního referenčního bodu pro zajišťování kvality odborného vzdělávání v České republice www.eqavet.cz

Článek [Jak zlepšit nebo udržet kvalitu v odborném vzdělávání?](#)

Článek [Cesty ke zvýšení kvality odborného vzdělávání](#)

Článek [European Quality Assurance Reference Framework](#)

Článek [How do we Define Quality in Education linked to curriculum planning, pedagogical input and learning outcomes?](#)

Údaje o této iMetodice

HORSKÁ, Viola. Zajišťování kvality při modernizaci ŠVP SOV s využitím modulů [online]. Praha: Národní pedagogický institut České republiky, 2020. iMetodika. ISBN 978-80-7578-025-6. Dostupné z: <http://imetodika.cz/zajistovani-kvality.html>.

Materiál vznikl v rámci projektu [Modernizace odborného vzdělávání \(MOV\)](#), který byl spolufinancován z Evropských strukturálních a investičních fondů a jehož realizaci zajišťoval Národní pedagogický institut České republiky.

Elektronická knihovna www.imetodika.cz je místem pro studium metodických textů zaměřených na modernizaci odborného vzdělávání.

Materiál je pod licencí Creative Commons [CC BY SA 4.0](#) – Uvedte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.